

Näringsutskottets yttrande

1980/81: 3 y

över motion om officiell provning av utrustning som ansluts till telenätet

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över motion 1980/81:456 av Sture Palm (s) och Lars Gustafsson (s), vari hemställs att riksdagen

1. upphäver beslutet att till televerket förlägga officiell provning av apparater och utrustningar avsedda för anslutning till telenätet,
2. som sin mening ger regeringen till känna att frågan om provning av dessa apparater och utrustningar skall behandlas enligt den ordning som riksdagen tidigare beslutat om beträffande officiell provning.

Med anledning av motionen har statens provningsanstalt inkommit med en skrivelse till näringsutskottet. Skrivelsen fogas som *bilaga* till detta yttrande.

Motionen

Motionärerna vänder sig mot riksdagens beslut den 17 december 1980 att godkänna en av regeringen föreslagen handläggningsordning för vissa provnings- och tillståndsärenden inom televerket (prop. 1980/81: 66 s. 25 f., TU 1980/81: 9 s. 9, rskr 1980/81: 132). De menar att beslutet inte har föregåtts av den allsidiga behandling av frågan som motiveras av den fastställda ordning som gäller för officiell provning. Enligt motionärerna har synpunkter som framförts av statens provningsanstalts råd för provning, kontroll och legal metrologi i skrivelse till trafikutskottet inte blivit beaktade. Inte heller, uttalar motionärerna, har näringsutskottet, som normalt bereder ärenden om provning och kontroll, fått tillfälle att ge sina synpunkter i denna fråga. Motionärerna framhåller också att statens provningsanstalt, som är central förvaltningsmyndighet för bl. a. officiell provning och kontroll, inte har utrett och behandlat ärendet. Enligt motionärerna brister riksdagsbeslutet om televerkets provningsverksamhet i konsekvens. Beslutet framstår, menar de, som oförklarligt med hänvisning till de övergripande principer som beslutats gälla för officiell provning.

Riktlinjer för organisationen av officiell provning

Riksdagen antog år 1972 vissa riktlinjer för organisationen av officiell provning (prop. 1972: 54, NU 1972: 38, rskr 1972: 199). De principer som därvid fastslogs syftade till att man skulle åstadkomma klara ansvarsförhållanden, ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser och garantier för att den officiella provningsverksamheten bedrivs opartiskt och sak-kunnigt. År 1974 antog riksdagen lagen (1974: 896) om riksprovplatser m. m., som bl. a. innehåller den grundläggande bestämmelsen att officiell provning skall utföras vid riksprovplats (2 §). Med officiell provning avses sådan teknisk provning, kontroll eller besiktning som är föreskriven i lag eller annan författning och som ej är egenkontroll (1 §). Lagen ger dock en möjlighet att undanta officiell provning från riksprovplatssystemet. I lagens förarbeten påpekas emellertid att denna möjlighet bör utnyttjas endast när det är påkallat av särskilda skäl (prop. 1974: 162 s. 16).

Statens provningsanstalt är central förvaltningsmyndighet för bl. a. officiell provning och kontroll. På förslag av provningsanstalten utser regeringen riksprovplatser.

Televerkets provningsverksamhet

I telenätet används dels utrustning som endast televerket tillhandahåller, dels utrustning som tillhandahålls av såväl televerket som andra leverantörer. Dessa s. k. konkurrensutsatta produkter får anslutas till det allmänna telefonnätet först efter teknisk provning och typgodkännande. Denna provning har hittills utförts av televerket.

I proposition 1980/81: 66 om vissa åtgärder på teleområdet underströk kommunikationsministern (s. 25) att de leverantörer vilkas utrustningar typ provas vid televerket måste kunna känna sig övertygade om att deras produkter provas under samma villkor som de som televerket tillhandahåller och att kunskaper om innovativa produkter som provas inte på ett otillbörligt sätt överförs till televerkets egen produktavdelning. Av propositionen framgick att den hittills tillämpade handläggningen av ansökningar om anslutningstillstånd har skett enligt en i vissa avseenden ofullständigt dokumenterad rutin. Vidare framgick av propositionen att några remissinstanser hade föreslagit att den tekniska provningen skulle förläggas helt utanför televerket. Kommunikationsministern uttalade att televerkets provning i princip var att betrakta som officiell provning, dvs. sådan provning som är en direkt följd av statliga föreskrifter. Han ansåg dock att särskilda skäl talade för att televerket även i fortsättningen skulle handha provningen och skisserade en ny handläggningsordning för provnings- och tillståndsärenden. Trafikutskottet ansåg att den handläggningsordning som hade föreslagits i propositionen borgade för att provningen skulle komma att bedrivas opartiskt (TU 1980/81: 9 s. 9).

Statens provningsanstalt

Av den tidigare omnämnda skrivelsen från statens provningsanstalt till näringsutskottet framgår att anstalten helt delar den uppfattning som statens provningsanstalts råd för provning, kontroll och legal metrologi framförde till trafikutskottet under ärendets beredning hösten 1980. Provningsanstalten framhåller sammanfattningsvis att de principer för officiell provning som statsmakterna tidigare har fastslagit bör följas även i detta fall. Anstalten fortsätter:

De klarare ansvarsgränser som skulle bli följden skulle utan tvekan förbättra förhållandena beträffande kravpreciseringar, provningsverksamhet och godkännandeprocedurer. Dessutom skulle televerket få en mindre omstridd ställning i förhållande till sina konkurrenter. Resurser för provning inom området bedöms till stor del finnas redan i dag även utanför televerket varför någon nämnvärd resursdubblering inte skulle komma i fråga. Kravet på opartiskhet, som hittills hävdats mycket starkt och som motiverat avsevärda omstruktureringar inom provningsområdet, bör gälla även då statlig affärsverksamhet är inblandad.

Näringsutskottet

En viktig princip bakom 1972 års riktlinjer för organisationen av officiell provning är att denna skall bedrivas opartiskt. Denna princip kom också till klart uttryck i samband med antagandet av lagen (1974:896) om riksprovplatser år 1974. Det är enligt näringsutskottets uppfattning angeläget att organisationen för provning av den telemateriel som det nu är fråga om är utformad på ett sätt som står i överensstämmelse med den angivna principen. Näringsutskottet instämmer sålunda i vad motionärerna har anfört om betydelsen av opartiskhet och rättssäkerhet vid officiell provning. Utskottet noterar samtidigt att det beslut som riksdagen fattade för mindre än två månader sedan ger uttryck för en ambition i samma riktning. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att nu förorda ett beslut enligt motionärernas förslag. Näringsutskottet förutsätter emellertid att regeringen noga följer hur den av riksdagen i december 1980 godkända handläggningsordningen fungerar i praktiken. Om de farhågor som uttryckts i motionen och av statens provningsanstalt m. fl. besannas, utgår utskottet från att regeringen kommer att på nytt överväga formerna för den här behandlade provningen av telemateriel.

Stockholm den 10 februari 1981

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Birgitta Hambraeus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m) och Wivi-Anne Radesjö (s).

STATENS PROVNINGSANSTALT 1981-01-30
Provcentrum

Riksdagens näringsutskott
100 12 STOCKHOLM

Motion 1980/81:456

Med anledning av motion 1980/81:456 av Sture Palm och Lars Gustafsson om officiell provning av utrustning som ansluts till telenätet får statens provningsanstalt (SP) lämna följande uppgifter och synpunkter.

Motionen gäller en fråga som tidigare behandlats i trafikutskottet med anledning av regeringens proposition 1980/81:66. I samband med denna utskottsbehandling har statens provningsanstalts råd för provning, kontroll och legal metrologi i skrivelse 1980-11-28 redovisat vissa principiella och allmänna synpunkter på den provningsverksamhet som bedrivs till följd av att televerket ställer tekniska krav på apparater och utrustningar avsedda att anslutas till telenätet. Rådet utses av regeringen och har till uppgift bl. a. att yttra sig över principiella frågor som SP har att behandla i egenskap av central förvaltningsmyndighet för officiell provning och kontroll m. m. SP delar helt synpunkterna som rådet framför i sin skrivelse.

SP delar också den uppfattning som redovisas i motionen att rådets skrivelse inte synes ha blivit beaktad vid trafikutskottets behandling av proposition 1980/81:66. Vad som särskilt bör uppmärksammas är de synpunkter som framförts om nödvändigheten av att televerket själv bedriver den provningsverksamhet det här är fråga om. I propositionen framhöll således föredraganden (sid. 26) att telenätet är så komplicerat att ingen annan än televerket har möjlighet att upprätthålla den kunskap som behövs för att *bedriva provningen*.

Rådets – och SP:s – uppfattning är däremot att televerkets särställning vad gäller kunskaper om telenätet enbart är ett argument för att endast televerket kan *formulera kraven* som skall ställas på utrustningar avsedda att anslutas till nätet. Televerkets tekniska sakkunskap bör vara mer än tillräcklig för att televerket skall kunna utföra denna uppgift. Med klart formulerade krav blir efterföljande provning en teknisk verksamhet för vilken det finns kunskande, utrustning och erfarenhet på många håll utanför televerket.

Trafikutskottet anförde för sin del följande som skäl för att provningen bör bibehållas inom televerket (TU 1980/81:9 sid. 9):

Utskottet anser också att provningen bör bibehållas inom televerket.

Att ställa upp de krav på utrustningar som är de nödvändiga, om provningen skall kunna förläggas utanför verket, skulle te sig alltför dyrt. Den handläggningsordning som föreslås i propositionen borgar enligt utskottets mening för att provningen kommer att bedrivas opartiskt. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag och avstyrker motion 1980/81:169 (partimotion, vpk) i denna del.

Rättssäkerheten kräver att en föreskrivande myndighet – i detta fall televerket – utformar så klara och fullständiga krav att de kan utgöra grund för en vederhäftig provningsverksamhet och en saklig bedömning av

om kraven är uppfyllda eller inte. Det är även ett berättigat krav från tillverkare och andra som måste uppfylla myndighetskraven att de i förväg känner till kraven och har möjligheter att anpassa sig till dem.

Utskottets uttalande att det skulle bli alltför dyrt – dock utan att några kostnader angetts – att ställa upp nödvändiga krav innebär att man skulle vara beredd att godta en provnings- och godkännandeverksamhet som bygger på mycket lös grund. Risker skulle bli stora för oenhetlig behandling av ärenden, felaktiga beslut och godtycke enligt SP:s uppfattning.

Statsmakternas huvudsakliga syften vid beslutet att organisera den officiella provningsverksamheten efter vissa principer var att man skulle åstadkomma klara ansvarsförhållanden, ett effektivt resursutnyttjande och garantier för opartiskhet. Kravet på klara ansvarsförhållanden gäller bl. a. skiljelinjen mellan föreskrivande myndighet och provande organ. En sådan skiljelinje bidrar till att man får bl. a. klara myndighetsföreskrifter.

Vikten av klara myndighetsföreskrifter har även framhållits vid riksdagens behandling av frågan om ändring i lagen om bestämning av volym och vikt, m. m. Bl. a. uttalades (prop. 1977/78: 132 sid. 21) att föreskrivande myndighet inte samtidigt bör vara riksprövplats. Bakgrunden till detta uttalande var främst uppfattningen att myndigheten därmed tvingas formulera och kungöra sina krav så att man får klara riktvärden vid provning och bedömning av de objekt kraven gäller.

Sammanfattningsvis vill SP framhålla att tidigare av statsmakterna fastslagna principer för officiell provning bör följas även i detta fall. De klarare ansvarsgränser som skulle bli följden skulle utan tvekan förbättra förhållandena beträffande kravpreciseringar, provningsverksamhet och godkännandeprocédurer. Dessutom skulle televerket få en mindre omstridd ställning i förhållande till sina konkurrenter. Resurser för provning inom området bedöms till stor del finnas redan i dag även utanför televerket varför någon nämnvärd resursdubblning inte skulle komma i fråga. Kravet på opartiskhet, som hittills hävdats mycket starkt och som motiverat avsevärda omstruktureringar inom provningsområdet, bör gälla även då statlig affärsverksamhet är inblandad.

I handläggningen av detta ärende har deltagit Bertil Lindkvist och Ann-Margret Röhnisch Ström (föredragande).

STATENS PROVNINGSANSTALT

Henric Bildt

